

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
GLAVNI STOŽER
VP - 1076 - IPD SLUŽBA

Generalu S. Pralču
- B. Posavina

- OBRANA -
- STROGO POV. -
- TEKLIČEM -

KLASA: o35-ol/92-ol/ol
UR.BR: 1076-11/92-198

Osijek, 12. listopada 1992.

512 — REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA IPD
Z A C

Primljeno:	13. 10. 92.
Klasifikacija:	
Šifra:	
Podpis:	<i>JTT</i>

MINISTARSTVO OBRANE RH
UPRAVA ZA IPD
Načelniku dr. brigadiru
ANTUNU MIJATOVIĆ

- Predmet: Izvješće Službe IPD OZO
za period 29.09.-10.10.92.

Uvod: U vrijeme pisanja tjednog izvješća (29.09. - 05.10.92.) dogodilo se povlačenje iz zone Bosanskog Broda i pad Bos. Broda, pa zbog hitnih zadaća, a i prikupljanja relevantnih informacija tek danas pišem ovo izvješće.

U ovom periodu bitni događaji i izvori informacija i činjenica, pored izvješća (usmena i pismena) djelatnika IPD iz postrojbi, te osobnog izvida, jesu:

1. Redovno mjesečno izvješće i referiranje zapovjednika brigada i samostalnih postrojbi o3. i o4. 10.1992. godine.
2. Razgovor sa predsjednicima općina (14) iz Slavonije i Baranje (zona odgovornosti OZ Osijek).
3. Izvješća o padu Bosanskog Broda i izvlačenju snaga HV i HVO.
4. Kontakt sa timom "Delta" Misije EZ.
5. Kontakti sa vlastima (Osijek, B.Manastir, Vukovar, Vinkovci) oko povratka prognanika u UNPA zonu.
6. Obilazak djelatnika IPD Službe OZ Osijek, po pitanju IPD poslova u postrojbama (vojarne , garnizoni) psihološko testiranje i stanje, te informiranost vojaka i postrojbi.

Ovo izvješće obradit će slijedeća pitanja:

I Stanje borbene spremnosti postrojbi:

1. opća pitanja
2. stanje rukovođenja i zapovjedanja
3. borbeni moral, motivacija, psihološko stanje, informiranost, obuka i stega
4. elementi koji logistički utječu na moral i psihičku spremnost (naoružanje, oprema, sanitet, ishrana i drugo)

II Pitanje statusa postrojbi i pripadnika

- A, R, domobrani i ročni sastav
- refleksija ovog problema u zoni "E" i zoni "B"

III Pitanja i problemi izvršenja zapovjedi za borbu u bosanskoj Posavini

- rukovođenje i zapovjedanje
- operativno - taktički položaj
- borbeni moral i sigurnost
- * M F S
- teritorij i politika (civilna vlast)

IV Pitanja (i stavovi), Misija EZ (Tim "Delta" iz Našica, zadužen za našu zonu)

V Povratak prognanika, stavovi civilnih vlasti i utjecaj na borbeni moral postrojbi

VI Ostala pitanja

I Stanje borbene spremnosti postrojbi OZ Osijek

OPĆA PITANJA

1. Na stanje borbene spremnosti postrojbi u OZO utječu slijedeći elementi:

a. - pozitivni:

- ratno iskustvo i sposobnost vojnika i zapovjednika, kroz više od 18 mjeseci najžešćih vojnih bitaka na ovom teritoriju, kao i u bos. Posavini
- čvrsto opredjeljenje i odlučnost da se neprijatelj mora i može vojno poraziti, zbog zločina i očite

namjere da trajno zadrži osvojene teritorije, a da ne pokazuje nikakovu namjeru da prizna grešku (odgovornost) i putem UN omogući uspostavu hrvatske vlasti.

- svijest da ovaj kraj - regija ne može imati mir i slobodu sa razvojnim elementima ako se sami ne oslobodimo i vratimo teritorije koje su privremeno okupirane (a koje su agroindustrijski i prometno-cesta, rijeke, željeznica-najvrijedniji dio Slavonije.)
- agresija i zločini koje je srpski neprijatelj izvršio na ovom dijelu Hrvatske po broju i načinu utemeljili su odluku da se srbo-četničkoj politici nikada više ne smije dozvoliti (politički, kulturno i vojno) poniženje i mogućnost agresije na hrvatski ljudski teritorij i kulturu.

b. negativni:

- osjećaj gubitka na ovom prostoru, jer niti smo se oslobodili, na hrvatskom državnom prostoru, niti smo se vratili niti u jedno selo pod UNPROFOR-om, niti smo imali vojne pobjede - smatra se da smo zaustavili-politički dalja osvajanja agresora i stradanja stanovništva.
- saznanje da su jedino ovdje stradali vitalni industrijski i populacijski centri Hrvatske (Vukovar, Osijek, B. Manastir, Vinkovci, Slavonski Brod) i da su okupirana najveća područja intenzivne poljodjelske proizvodnje i energetska-naftne industrije.
- u svijesti i životu stanovnika, a najviše vojnika, utemeljeno je razočarenje rezultatima pomoći i snazi (vojne, financijske i stručne) ostalog dijela Hrvatske (nema opće mobilizacije, financijsko-porezno smo izjednačeni sa ostalima, izbjeglice su još uvijek najviše na našem teritoriju, itd.)
- najveći teret borbe za bosansku Posavinu (hrvatska interesna zona) podnijeli su borci iz Slavonije, koji više od 14 mjeseci su ratovali ovdje, a da nisu oslobodili svoju Slavoniju.
- nezadovoljstvo i odbijanje motiva za interesom u bosanskoj Posavini izražava se i zbog javne politike (iako znaju međ. okolnosti) prema učešću Hrvatske

(HV) u bosanskoj Posavini i vojnih zapovjedi da se mora ići zbog hrvatskog interesa. Broj poginulih i ranjenih vojnika iz ovih općina uposjeđuje se sa brojem poginulih i ranjenih za hrvatski državni teritorij Slavonije i Baranje. Posebice je teško objasniti odustajanje (ili nepravovremeno, prerano osvajanje bosanske Posavine) od osvojenih teritorija u bosanskoj Posavini, nedefiniranog i organiziranog stava prema Muslimanima u bosanskoj Posavini. Najčešće borci se pitaju "gdje smo bili i da li smo bili, i što smo radili, što smo dobili."

c. - posebno negativni elementi, koji kao pitanja traže odgovore:

- ako smo kao vojska po zapovjedi morali (pa i htjeli) ići radi hrvatskih političkih interesa, zašto i kako bez zračne podrške, ili barem bez kvalitetne protuzračne zaštite
- zašto nema dovoljno streljiva, kada je bilo htijejenja i želje
- zašto se nisu jače postrojbe sa brdskih teritorija uvodile u borbu - naši vojnici nisu obučeni za ratovanje na ovoj teritoriji u bosanskoj Posavini, a obuka i pripreme nisu imali
- izvođenje borbenih djelovanja sa našim malim TG (borbenim grupama) pokazalo se da je teško i loše organizirati front obrane i akcije napada, te da je veza i koordinacija najveći uzrok napuštanja, panike i gubitaka.
- nisu osigurana odgovarajuća MTS (stari samovozni tipovi vozila, oružja, nema zaštitne opreme koju četnici imaju (panciri, sanitet i durgo).
- naglo odvajanje politike (općinske, a organizirane vlasti Slavonije i medijske podrške nema) u Slavoniji od vojnih zadataka i interesa za ovu borbu, kao da naše postrojbe i zapovjedništva vode neki svoj rat u Bosni.

2. Stanje rukovođenja i zapovjedanja

U cjelini u okviru svih okolnosti, ocjenjuje se dobrim i u usponu, posebice:

a. pozitivni:

- značajan dio zapovjedničkog kadra ima stručne vojne pretpostavke, ratno iskustvo, a dio je prošao obuku na tečajima u Zagrebu.
- većina je domeljubno i borbena spremna i odlučna izvršiti vojne zadaće
- većina razumije teškoće Hrvatske (međunarodno-ekonomsko- financijske, vojne).
- ogromna većina ima gorka iskustva i posljedice (prognane obitelji, uništeni domovi, izgubljeni životi najbližih, izgubljene dječije školske godine i drugo) temeljem čega imaju jaki motiv za borbu
- * osjećaj da smo izgubili od srpske vojne sile motiva iz za dokazivanje vojne sposobnosti i ljudsko dostojanstvo - osvetnički motiv.

b. negativni:

- vojni rezultati "nema vojne pobjede" kod vojnika se prihvaćaju kao neuspjeh i politike i vojne struke.
- prigovori civilnih vlasti zapovjedništvima, čak optužbe i sumnje stvaraju osjećaj krivnje i oportunistički, kalkulacije sa političkim kombinacijama i slično
- početni rezultati u stvaranju funkcioniranja rukovođenja i zapovjedanja sudaraju se sa prvoboračkim zahtjevima za općinskim vojskama, položajima i utjecajima na izbor zapovjednika
- veliki zamor materijala kod dijela zapovjedništava (124,108,132,123) i odugovlačenje njihovih zamjena uz odgovarajuća rješenja za stručne i zaslužne časnike, ali umorne teškim bitkama, brojem poginulih i nezadovoljavajućim rezultatima općeg karaktera.
- mladi, stručni časnički kadar teže rješava složena pitanja u neodgovarajućim uvjetima obuke, stige, rada i reda, nedostatka MTS i logistike, te podrške teritorija, posebice u situaciji nedefiniranih socijalno-radnih pitanja dobrovoljaca i mobiliziranih vojnika časnika "R" postrojbi.

3. Borbeni moral, motivacija, psihološko stanje, informiranost i obuka

a) borbeni moral

- zapovjednici ocjenjuju da je dobar, posebice za djelovanje na teritoriji u Hrvatskoj, za napadno djelovanje u Bosni u situaciji jasne i jedinstvene, javne vojne i civilne politike Hrvatske, te odnose prema HVO i OS B i H.
- materijalni motiv i perspektiva statusa najviše utječu na borbeni moral, a negativni elementi (mala i različite plaće, neizvjesnost oko demobilizacije, nejednakost kod mobilizacionih obveza) snažno ga ruše.
- neuspjesi na vojnom polju direktno uništavaju borbeni moral i kod drugih postrojbi
- nesigurnost i bježanje bosanskih postrojbi HVO, nedefiniranost, pa omalovažavanje muslimanskih boraca direktno utječe na stanje borbenog morala.
- problemi sa zapošljavanjem, stambenim zbrinjavanjem i školovanjem obitelji, posebice prognanika izaziva nezadovoljstvo za državnom brigom i ruši borbeni moral.

b) motivacija:

- materijalna primanja (plaća) su na prvom mjestu i radna perspektiva u HV, kao nadoknada za rizik (smrt, ranjavanje) trenutne socijalne mogućnosti.
- školovanje i sigurnost vojnog poziva
- domoljublje i osvetnički borbeni motiv pada, posebice u Bosni, i oscilira zavisno od intenziteta političke situacije i njenih rezultata.

c) psihološko stanje:

- ovaj element je najveća (stručna) nepoznanica, jer nakon ovolikog direktnog ratnog života, posebice u Bosni, teško je ocijeniti koliko je zdravih i normalno uporabivih pojedinaca i grupa za upotrebu sa garancijom rezultata po zapovjedi. Pokazalo se da i pri dobrim, procjenama psihološkog stanja i borbene spremnosti dolazi do iznenadne panike, odbijanja zapovjedi i neočekivanih reakcija.
- sve je više ekscesnog ponašanja, nepridržavanja pravila vojničkog ponašanja na bojišnici, nekontroliranih ataka

na okolinu i slično. Alkohol je sve više lijek za psihotička stanja.

- preventivna i kurentivna psihološka, psihijatrijska i socijalna zaštita nije organizirana, posebice na teritoriji u zdravstvenim ustanovama, tako da zapovjedništva provode izvršenje zapovjedi sa neutvrđenim psihološkim profilom kolektiva.

d) informiranost:

- opća informiranost (događaji, politika RH, HV) je dobra i zadovoljavajuća (TV, radio, novine, informacije), ali nije o stanju na bojišnici i rezultatima, posebice uzrocima neuspjeha.
- značajni prigovori (nerazumjevanje, ali logično) su zbog neinformiranja o rezultatima naših postrojbi u bosanskoj Posavini u javnim medijima .
- neinformiranost o cjelini i cilju zapovjedi pojedine postrojbe kreće se u okvirima potrebite zaštite tajnosti zapovjedi, ali ne zadovoljava dobrovoljački mentalitet vojnika.
- borbeni moral značajno umanjuje snažna četnička propaganda putem javnih medija koji su prisutni na ovim prostorima, a naši u informiranju kasne i intenzitetom i obimom slabiji smo.

e) obuka i stega:

- obuka se provodi u datim uvjetima vojarni, poligonu u granicama i zapovjednički dio u Zagrebu, sa već vidljivim rezultatima.
- postrojbe koje nemaju smještajen vojne uvjete teže izvršavaju plan obuke, dok postrojbe koje su stalno u borbenom djelovanju "obuku" izvode u borbenom djelovanju!
- u ovim uvjetima možemo je ocjeniti kao čak dobro organiziranom.
- Stega je na početku primjene, sa svim problemima odnosa i interakcija : zapovjedni kadar iz JNA, dobrovoljci, prvoborci, "moja postrojba", psihotička stanja, alkoholizam i drugo.
- stegovne mjere primjenjuju se različito, a najčešće pritvor i demobilizacija.

4. Elementi koji logistički utječu na borbeni moral i psihološku spremnost:

a) naoružanje:

- još uvijek sve postrojbe nemaju dovoljno oružja po formaciji, u pravilu je zastarjele proizvodnje, neispitano, raznorodno, sa neodgovarajućim održavanjem - prisutan je sindrom da neprijatelj ima bolje oružje, a ne samo više!

b) oprema:

- nedostaje čizama, nove vojne odjeće, pancirke, kao i sitne vojničke opreme.
- posebice je problem za toplom, zimskom odjećom

c) sanitet:

- nedostaju liječnici i bolničari, i to značajno
- kvalitetna sanitetska vozila kod naših postrojbi daleko je manje nego kod postrojbi koje dolaze iz Zagreba, Rijeke i drugih gradova
- sanitetsko osiguranje značajno utječe na visinu borbenog morala

d) ishrana i drugo:

- za ratne, borbene uvjete i dužinu borbenog djelovanja kvaliteta ishrane je neodgovarajuća, posebice u odnosu na pozadinu, što utječe kao povod da se najmanje daje borcima.
- uštede na cigaretama, sokovima, mlijeku i pivu ne bi se smjelo raditi prema postrojbama na prvim linijama.
- poseban je problem jednošičnosti ishrane i nedovoljna higijena (prestanak donacija i higijena je lošija).

II Pitanje statusa postrojbi i pojedinaca

1. A, R, domobrani i ročni sastav

- o ovom pitanju već smo izvještavali o stavovima, no sada se ovo pitanje direktno reflektira na:
  - a) popunu postrojbi: zbog nedifiniranosti koje će postrojbe biti profesionalne i djelatne, ljudi se teško odlučuju za konačna opredjeljenja
  - b) Pripadnici "R" postrojbi ne žele ići na bojišnicu, ako nije rat (mobilizacija)
  - c) veliki broj gura se u domobrane, jer je to sigurnije, bez rizika (posebno na Pzt.)

- d) ročni sastav dobro izvršava obuku, ali je ona uglavnom vojno-tehnička i stegovna, a nedostaje moralno-psihološka i borbena
Vidjet ćemo, ali ohrabruje!

III Izvršenje zapovjedi u bosanskoj Posavini

1. Prema dosadašnjim izvješćima i uvidom, iako je bilo kontinuiranih problema sa izvršenjem zapovjedi kod nekih postrojbi (101.HVO , 108.,107.,124. br.HV) ipak se front mogao održati da nije dolazilo do iznenadnih zapovjedi ili nepravovremenih zapovjedi za uvođenjem postrojbi na bojišnicu, što je uvjetovano naglim izmjenama namjera neprijatelja.
Postrojbe su nakon dužeg perioda pasivnog vojnog djelovanja, bez rezultata prema naprijed i razaranja pozadine (Slavonski Brod - rijeka Sava - Županja) izgubile vjeru u ozbilnost vojnih i političkih namjera i mogućnosti, tako da pri ratnim djelovanjima neprijatelja i na malom dijelu fronte dolazilo je do napuštanja položaja, dovođenja u opasnost susjeda i nekontroliranog povlačenja i gubitka prostorije. Male TG sa nedovoljnim brojem vojnika, zapovjednika i oružja, nenačikle na odgovornost za susjeda i po zapovjedi, dugo vremena (od 15.8.) stvarale su atmosferu nesigurnosti obrane i mogućnosti izvršenja zadaća.
Nepostizanje značajnih rezultata koji bi podigle moral postrojbama i teritoriji stvorilo je situaciju da se i ne želi bolje nego što jeste, pa kao da se čekao trenutak jačeg napada neprijatelja nakon čega je bolje prepustiti teritorij nego uzalud ga čuvati. Bez obzira na ogromno zalaganje i pokušaje uvezivanja postrojbi i utvrđivanja obrane na ovom prostoru putem slavonskog bojišta - OZO - OG Istočna Posavina rezultati nisu bili takovi da se duže može održati ova bojišnica. Nedefiniranost (javna) bosanske Posavine, ponašanje HVO i mislimanskih postrojbi i stanovništva direktno su rušili sve napore rukovođenja i zapovjedanja na bojišnici kod naših postrojbi.

2. Operativno taktički položaj naših postrojbi bez zaštite iz zraka, neodgovarajući PZO, neobučенost za ratovanje u brdskim uvjetima, nedostatak streljiva i zaštitne opreme elementi koje je teško nadoknaditi i motivirati za ovakovu dugotrajnu zadaću čuvanja teritorija. Raketiranje i rušenje pozadine bojišnice uz iznenadne napade neprijatelja i napuštanje krila bojišnice

stvarale su iznenadnu paniku i konfuzno stanje među civilnim stanovništvom, političkim rukovodstvom bosanske Posavine i time proizvodilo iste efekte na naše i HVO postrojbe.

3. Borbeni moral na bojišnici najviše je zavisio od uspjeha postrojbe stabilnosti susjeda i kvaliteta zapovjedništva . Javno izrečena politika (RH, BiH, međunarodni faktor) također je dominantno utjecala na mijenjanje toplo-hladno borbenog morala i odnosa prema zadaćama. Dio postrojbi dobro je ili čak vrlo dobro izvršavao zadaće (106., 130., 3., 109.) a dio je predugo trpio najjače oscilacije nedefiniranog odnosa, pa i cilja u bosanskoj Posavini (108. i drugi).

Obavještajno sigurnosni podaci u ovoj zoni, njihova kvaliteta i pouzdanost nisu uvijek davali temelj postrojbama za kvalitetno izvršenje zapovjedi , što je unosilo sumnje i nepovjerenje u mogućnost izvršenja zapovjedi. Posebice se to odnosi na snagu neprijateljskih snaga, te na suradnju sa snagama HVO. Izvještaji 108.br.HV ukazuju na mogućnost djelovanja neprijateljskih snaga u postrojbama HVO.

4. Oprema postrojbi s MTS u bosanskoj Posavini pokazala se neodgovarajućom, kako oružjem i streljivom, tako i zaštitnom opremom koja daje osjećaj i stvarnu sigurnost kod vojnika.

5. Teritorij i politika (civilna vlast)

Održali smo 05. listopada 1992. godine sastanak (3-satni) sa svim predsjednicima općina u zoni odgovornosti OZ Osijek (14) , na kojem smo razmotrili trenutnu situaciju u OZ Osijek i tražili suradnju i pomoć u pripremi postrojbi "iz njihovih općina" za izvršenje zadaća obrane bosanske Posavine. Izraženi stavovi po ovom pitanju karakteriziraju stvarno stanje odlučnosti da se borimo za taj teritorij ("to je vojni posao a ne naš") , i određuju granice mogućnosti upotrebe "R" postrojbi od strane OZ Osijek. Također su izraženi i stavovi prema zapovjedničkom časničkom kadru, kao i HV u cjelini, i to dijametralno suprotno: od nezadovoljstva časničkim kadrom, posebice časnika iz bivše JA, do stava da se ne žele miješati u vojnu struku i zadaće GS HV. Simptomatično je da je izražen zahtjev da civilna vlast želi odlučivati o zapovjednicima postrojbi iz njihove općine, ili nema suradnje!

Izraženo je nezadovoljstvo odnosom Zagreba i ostalog dijela Hrvatske u obrani ovog dijela Slavonije i Hrvatske, kao i da Posavina plaća ceh zbog Hrvatske, inače bi bio mir u Brodu. (Da li je to definicija zbog koje je pao Bosanski Brod!)

IV Posljednjih 15-tak dana imao sam više sastanaka sa Misijom EZ (Tim "Delta" - sjedište u Našicama) koje opservira naš teritorij između dvije UNPA zone (zapadna Slavonija i Istok), iz kojih je vidljivo da će do ožujka 1993. godine biti intenzivno prisutni u našoj OZ. Najviše ih interesira snaga naših postrojbi i naše gledanje na razvoj situacije u ovoj zoni.

V Povratak prognanika u Baranju i Istočnu Slavoniju bilo je (posebice medijski) prisutno u zbivanjima u našoj zoni, ali nije bitnije utjecalo na stanje morala u postrojbama. Dio dilema, više emotivnog očekivanja je razriješen, ali je temeljno pitanje ostalo, na koje moramo uskoro odgovoriti: da li smo i kada ćemo biti spremni osvojiti ovaj teritorij i vratiti prognanike. UNPROFOR-u i takovoj politici nitko ne vjeruje, a pojavljuju se sve više i rezignirajuća mišljenja da postoji politička opcija (hrvatska) po kojoj se prognani nikada neće vratiti. Ova pitanja su stalno prisutna, posebice kod razgovora o perspektivi i statusu pojedinaca i postrojbi "R" sastava.

VI - Pored gornjih pitanja i aktivnosti obavili smo zadaće vezane za obilježavanje godišnjica postrojbi i OZ Osijek (tiskovna konferencija), a obavljene su i pripreme za obilježavanje SVIH SVETIH, prema nalogu personalne uprave MORH, očekujući vaše dalje upute. Personalne upitnike smo vam dostavili, te očekujemo daljnje upute oko statusa ove službe u našim postrojbama i OZ Osijek, jer ima puno pitanja kod djelatnika IPD u svezi njihove perspektive kako bi se mogli odlučiti.

Uz ovo izvješće dostavljam vam izvješća pomoćnika zapovjednika za IPD 106.br., i 108.br.HV kao primjer dva različita pristupa i rezultata izvršenja borbenih zadaća.

S štovanjem,

- O tome:
- Zapovjednik OZ
Osijek -
- Arhiva

POMOĆNIK ZAP.ZA IPD OZ OSIJEK
pukovnik VLADIMIR KOKEZA